

Az Alföld szociális problémái

ELŐADTA VITÉZ BONCZOS MIKLÓS

Sok szociális problémája van a világnak, országunknak és népünknek. Az eddigi előadások e problémákat fejtegetve, az égető kérdéseket alaposan megvilágították.

Nekem jutott a megtisztelő feladat, hogy hazánk égető kérdései közül a magyar Alföld szociális problémáira vessek némi világot. Tény, hogy az Alföldnek sajátos szociális problémái vannak, amelyeken felül természetesen az Alföldet és népét azok a töméntelen szociális problémák is égetik, amelyek az egész magyar nép bajai.

Vannak, akik az Alföld szociális problémáját némely hiányban vagy visszasságban látják. Vannak, akik az Alföld szociális problémáját egyes egyedül a földbirtok helytelen megosztásában látják. Vannak, akik e problémát tökéletes úthálózat megépítésével akarják megoldani. Van, aki az öntözésben és van más, aki a népbetegségek leküzdésében és megelőzésében véli felfedezni és orvosolni az alföldi nép szociális bajait.

Mindebben van némi igazság, azonban helyesen csak úgy tudjuk meglátni az Alföld problémáit, ha a bajok gyökereit igyekszünk összemarkolni s e réven a sajátos problémák összességét fogjuk össze. Azután szerves képet próbálunk rajzolni azokról a bajokról és megoldandó feladatokról, amelyektől az Alföld földműves népének sorsa, jövője és jobbléte függ.

Egyszerű beszélgetés keretében óhajtom elmondani, hogy én, mint alföldi ember, gyakorlati szemmel hogyan látom és érzékelem az alföldi nép szociális helyzetét és problémáit.

Anyival inkább választom a beszélgetés közvetlen formáját, mert a problémák nagyrésze előttem alapos és szakszerű előadás tárgya volt. Az ismétlés felesleges munka volna.

Beszélgetésemnek súlypontját arra helyezem, hogy az egyes összefüggő és egymásba kapcsolódó problémák közül melyek azok, amelyek határozottan, sajátosan befolyásolják az Alföld népének életét, amelyekkel meg kell küzdenünk, ha ennek a népnek a felemelkedésére súlyt helyezünk és jövőjére a nemzet megújítása szempontjából építeni akarunk.

Beszéljük meg tehát, melyek ezek a problémák, mi keletkezésük oka, meg tudjuk-e azokat oldani, ha igen, milyen eszközökkel? Megoldás esetében sikeresen szolgálom-e vele ennek a magyar alföldi fajnak érdekeit és szolgálom-e vele egyetemes nemzeti célokat.

Meglátásom szerint három problémát tudnék megjelölni, amelyek az Alföld népét érdeklik és amelyeknek megoldásával az alföldi földműves nép bajait orvosolni lehet.

I. Az első az alföldi parasztságnak, az alföldi kisbirtokos és kigazda osztálynak a megerősítése. A parasztság elnevezés alatt tisztos megjelölést értek, tehát nem leki-csinyló értelmet tulajdonítok ennek a kifejezésnek, hiszen a magyar parasztság a nemzet

legjobb és legértékesebb része és ezenkívül illeme, modora és viselkedése rendszerint sokkal különb és tisztességtudóbb, mint azoké, akik ezt a kifejezést általában sértő éllel szokták alkalmazni.

Úgy hiszem, hogy ez a réteg ma sem találja meg szorgalmas munkájának kellő gyümölcsét. Termelési költségei még mindig nincsenek arányban az árszinttel, csak tengődik, éppen csak megél. Az utóbbi két esztendőben ugyan valamivel jobb az életlehetősége, azonban még így is legfeljebb saját szükségleteit tudja kielégíteni. Nem tud előrejutni, gyarapodni, tartalékot gyűjteni, úgy, hogy rossz esztendő vagy elemi csapás ismét visszavetheti abba az állapotba, amelyben az előző 7 esztendő alatt sínylődött, amikor csaknem ráfizetéssel termelt és saját tőkét, földjét apasztotta.

Minden államnak legbiztosabb alapja és pillére a megelégedett, szorgalmas munkájának gyümölcsét megtaláló parasztság. A földnek és hazai rögnek szereteténél fogva ez a réteg nyújtja a nemzet szempontjából a legnagyobb védelmet, feltéve, ha emberhez méltó, tisztességes megélhetése biztosítva van. Magyarországon tökeképződésről csak akkor lehet beszélni, ha ezek a gazdarétegek vagyonosodnak, tollasodnak és az ország tökeerejének emelkedése éppen jószágállományának gyarapodásában mutatkozik meg.

II. A második probléma szerintem a földnélküli szegények, a mezőgazdasági napszámosok, földmunkások és kubikosok aránytalanul nagy száma, ezenfelül néprétegnek túlságosan alacsony életszínvonala, az emberi méltóságot megszegyenyítő életszintje. Tény, hogy ez a népréteg, fajtánknak egyik legértékesebb és vérben leggazdagabb része fizikai, testi és erkölcsi elsatnyulás útján van. Nemcsak az a probléma, hogy ez a sok erő és érték kihasználatlan, hanem az is, hogy az ebben a rétegben rejlő népi, faji, természetes őserő kihasználatlanul veszendőbe megy, csak úgy, mint oly természeti kincs, mint az olaj, petróleum, amelyik felhasználatlanul a semmiségbe vész.

III. A harmadik problémát abban látom, hogy a mezőgazdasági proletár földmunkás népességnek nincs meg a társadalmi feljebbjutási lehetősége és így a mezőgazdasági munkásságból a kiscgazda rétegbe, vagy a földnélküli napszámosból a kisbirtokos osztályba emelkedés lehetősége nincsen meg. A kiscgazdaosztály ekként nem szélesedik, ami pedig kívánatos volna, a mezőgazdasági munkások s proletárok száma nem csökken, hanem növekszik.

A társadalmi kúp alapja túlszéles, nem tudja az alsóbb rétegeket összébb-, szűkebbre nyomni és a társadalmi kúp felső részét kiszélesíteni. Ebben a lehetetlenségben rejtőzik a népi osztályoknak fáradsága, levertsége és kilátástalan reménytelensége. Hány ezer és ezer kis paraszt, munkás és proletár-érték és nem egy lángész vész így el a semmiségbe anélkül, hogy a benne meglévő erkölcsi és szellemi értéket a közösség javára fordíthatná.

Vizsgáljuk meg már most, miért keletkeztek ezek a problémák.

1. Miért nem vagyonosodik és gyarapodik a gazdatársadalom,
2. miért aránytalanul sok a mezőgazdasági munkás és földmunkás, miért túlságosan alacsony ezeknek az életszínvonala,
3. miért nincs meg a társadalmi felemelkedés lehetősége.

Vizsgáljuk ennek okait, hol van a bajok gyökere, melyek a segítség eszközei. Nézzünk szemben ezekkel az igazságokkal. Vegyük egyenként:

1. Az önálló földbirtokos egzisztenciáknak megerősítése és gyarapodása útjában állanak bizonyos körülmények, amelyek részben csak az alföldi gazdákat sújtják, részben általános gazdabajok és panaszok, tehát minden gazda sorsát befolyásolják. Az alföldi

parasztságnak sorsa nehezebb és mostohább, mint a dunántúli agrárlakosság sorsa; nyilvánvalóan nehezebb életkörülmények között él. Erről a nehezebb sorsról jórészt senki sem tehet, de nem felelősek az elmúlt idők kormányai sem, legfeljebb a régi világ körülményeinek alakulása okozta ezt a visszaesést.

Az alföldi gazdák keresztje és boldogulásuknak legfőbb akadályai *a)* a klíma, *b)* a tanya-kérdés, *c)* a vasúti fuvardíj és *d)* a kataszteri tiszta jövedelem.

a) A föld szélsőséges klímája, az évi csapadékmennyiség elégtelensége és annak rossz eloszlása hátrányosan befolyásolja a termelést és annak biztonságát csaknem kizárja. Júliustól októberig, tehát az értékesebb kapás- és ipari növények fejlődésének legfontosabb időpontjában a csapadékmennyiség nem kielégítő. Ezen változtatni semmiféle kormányzatnak nincs módjában. Két orvosszere volna ennek a hátrálynak. Az egyik az öntözés olyképen, hogy az ármentesítő társulatok által befejezett ármentesítő csatorna-hálózatoknak öntözőtársulatokká való átalakítását és az egész Tisza-medencének az öntözés által való termékenyítését kellene megkísérelni. A kormány tesz is ilyen irányú lépéseket. Nyilvánvaló azonban, hogy belátható ideig tökeszegénység és külföldi tőke hiányában még gondolni sem lehet, arra, hogy ez intézményesen meggyógyítaná e természeti hátrányosságot. Másik védekezés volna a csapadékhiány ellen az Alföld fokozatos és gyors erdősítése, amely esetben javulna a nyári csapadékmennyiség elégtelensége. E célból nagyobb arányú, költségesebb alföldi erdősítési programot kellene beiktatni, amely tevékenységnek klimatikus hatása így is csak évszázadok múlva érvényesülne.

b) A második ok a tanya-kérdés. A tanyarendszer kulturális, népegészségügyi, gazdasági, termelési, közigazgatási szempontból hátrányos az egyénre és a közösségre nézve egyaránt. Ennek a rendszernek talán csak hátrányai vannak, előnyök nélkül. Sajnos, ezen a tényen sem lehet változtatni, csak a legkézzelfoghatóbb hátrányokat lehet itt-ott kiküszöbölni. A török hódoltság nagy pusztításai idején a kisközségek népe nagyobb városokba és központokba menekült, ahol letelepedett. Ez a magyarázata annak, hogy 20-60 km-re fekvő, 20-60.000 lakosig terjedő és 20-tól 60-100.000 kat. hold határral rendelkező alföldi városok és nagyközségek keletkeztek, amely gócpontok között százezerszázmra él a tanyák népe lehetetlen életkörülmények között. Novembertől ápriliséig a tanyák népét a járhatatlan utak csaknem elvágják a világtól. Közigazgatási emberek előtt nem szükséges esetelni, mit jelent ebben a tanyavilágban az iskolázás, a község egészségügye, az orvos, a baba, a patika, a közigazgatás, a temetés, a járatlevél kiállítása. Ez az elrendeződés megnehezíti a tanyavilág népének életét és sorsát a faluval szemben, ahol a tanyai lakosság a közigazgatáson és a törvénykezésen felül a község egészségügyének, állategészségügyének és a kultúrának minden eszközét ingyen vagy olcsón megkapja. Bizonyos, hogy már az elmúlt két évtized alatt jelentős kormányzati intézkedések történtek, hogy ez a hátrányos helyzet valamilyen módon orvosoltassék. A közoktatás terén igen sok történt a tanyai iskolák szaporítása útján gróf Klebelsberg Kunó alatt. A kis tanyai gyerekek még mindig páratlan fizikai teljesítmény előtt állanak minden télen az iskolai kötelezettség teljesítése következtében. Tanyaközpontok létesítése, közigazgatási kirendeltségek felállítása, az egész közigazgatási szolgálat megszervezése már így is enyhítette a tanya népének fájdalmát, de ezen a téren még mindig rengeteg volna a tennivaló. Ilyen a makadám utaknak építése a városokból kiindulva és oda centrumban összefutva, ezeknek dűlőutakkal való összekötése és a tanyaközpontoknak további fokozatos felállítása oly-

képen, hogy a lakosság iskolához, orvoshoz, bábához, patikához, állatorvoshoz és közgazgatási kirendeltséghez jusson 5-6 km távolságban.

c) A harmadik ok a vasúti fuvardíj drágasága. A mezőgazdasági kivitel tekintetében az Alföld távol esik a nyugati határtól és ezért az alföldi termények árszínvonalja alacsony. Ezen segíteni lehet olyformán, hogy a Tiszántúlról és általában az Alföldről nyugat felé kivitt mezőgazdasági áruk fuvardíját a Duna vonaláig jelentékenyebben, legalább a vasúti önköltség határáig mérsékelnék.

d) Végül negyedik ok az alföldi mezőgazdasági ingatlanok kataszteri tiszta jövedelmek annakidején történt sérelmes és aránytalanul magas megállapítása, amelyeket feltétlenül helyesbíteni kellene, amihez viszont hosszabb idő szükséges.

Ezek azok az okok, amelyek mellett az alföldi földműves és a tiszavidéki gazda sokkal rosszabb körülmények között kénytelen dolgozni, mint a dunántúli vagy a felvidéki és hogy ugyanolyan szorgalommal teljesített munkateljesítmény mellett soványabb a megélhetése, mint amazoknak. Ezek a körülmények az alföldi agrár-lakosság életszintjét befolyásolják, nemcsak a kisbirtokos., de a mezőgazdasági munkások, a hónapszámosok életkörülményeit is.

Vannak azután olyan körülmények, amelyek kifejezetten a birtokos osztálynak a szociális helyzetét befolyásolják, természetesen nem kizárólag az alföldi birtokos osztály helyzetét, hanem minden gazdának az életheletőségét.

Ezek az okok a következők: *a)* A termelési költség aránytalanul magas volta, *b)* a közteher aránytalansága és *c)* a hitelkérdés rendezetlensége.

a) A gazdák helyzetét főleg az befolyásolja, hogy az értékesítési árszint alacsony és az önköltség megnövekedett. A kisbirtokos osztály boldogulásának kulcsponja abban van, hogy a termelési költség leszállítsassék és az árszínvonal felemeltesék. A kormány nincs abban a helyzetben, hogy a nagyrészen a nemzetközi ár színvonalától függő mezőgazdasági termékek árát lényegesen felemelhesse, mint ahogy azt Németország és Franciaország megteheti és meg is teszi. Ezért a gazda főképpen az önköltségnek a leszállítását sürgeti, ha kell, erélyesebb beavatkozás útján is. A mezőgazdasági termelés előállítási költsége tulajdonképpen a következőkből adódik: munkabérek, közterhek, kamatterhek és a termeléshez szükséges iparcikkek árszínvonalja. Ezek közül a gazdának legfeljebb a munkabérekre van befolyása, ami sajnálatosan érvényesül azok alacsonyágában, a többi tételnek a meghatározása azonban kívül eső tényezőktől függ. Itt főleg a termeléshez szükséges iparcikkek árszínvonalának a fokozatos leszoritása fontos, így a szénnek, petróleumnak, nyersolajnak, benzinnak, vasnak, textil- és bőrárúknak, állat- és növényvédelmi szereknek, valamint a műtrágyának árát kell fokozatosan leszoritani úgy, hogy a termelési költségek csökkenjenek és a gazda a jelenlegi árszint mellett is szerény polgári haszonnal tudjon termelni.

b) A gazdatársadalmat adóztatják meg a legerősebben, a tényleges jövedelem teljes beszámításával. A közteherviselést általában meg kellene könnyíteni a kisgazdák számára és az ebből előálló hiányt az erősebb vállakra kellene áthárítani. Ilyen lépések történtek is a kormányzat részéről.

Az elemi csapások kártételének megállapítása körül felmerülő jogos panaszokat nagyobb figyelemre kell méltatni. Nálunk általában jó az adómorál, megvan a fizetési készség a gazdatársadalomban. Az adómorált legjobban a túladóztatás rontja, veszélyezteti. Sokkal inkább hiányzik ez az adómorál a nagyjövedelmű ingó tőkéseknél.

akiknek módjukban van az adóhatóságok éberségét a valóságnak meg nem felelő vallo-
másokkal kijátszani.

c) A kisgazdák forgótökével kapcsolatos hitelszükségletét a mainál szélesebb
alapokra fektetett állami hitelszövetkezeti hálózatnak kellene kielégíteni. A mezőgaz-
dasági termelés hasznával nem áll arányban a bankok és vidéki takarékpénztárak által
szedett 7%-os kamat, mert a termelési haszon még 5-6%-ot sem bír el. Ez okból a
hitelellátás csak altruisztikus alapon működő hitelszövetkezeti hálózat segítségével
volna megoldható, amely a termelés hasznával arányban álló igen mérsékelt kamatláb-
bal dolgoznék, úgyszólván a nyereség teljes kizárásával.

A bankok és a vidéki takarékpénztárak hitelellátási és működési tere a nagy-
birtok, a gyáripár, a kisipar és egyéb vállalkozások hitelszükségeiről való gondos-
kodás. Ezenkívül fontos volna nagyobb szabású értékesítési szövetkezet létesítése,
különösen az erősen fokozódó alföldi gyümölcsstermelésre, továbbá baromfitermékek
értékesítésére és kivitelére való tekintettel, úgy hogy az export-ár előnyében maguk
a termelők is részesülhessenek.

Fontos, hogy a gazdaságot talpraállítsuk és megerősítsük, mert

a) támasza, alapja és pillére az államnak, ami államhűségű, tehát nemzetvé-
delmi szempontból nagyjelentőségű,

b) jövőjével összefügg a többi társadalmi osztály léte és a nemzet jövője,

c) csak ez esetben nyílik lehetősége az államnak arra, hogy beleavatkozzék a
termelés irányításába, nemcsak azért, hogy a gazda többet, jobbat és olcsóbban ter-
meljen, de oly módon is, hogy kisebb területen ugyanannyit termeljen, mint az egész
területen, ami még fontosabb, hogy ugyanakkora területen úgy termeljen, hogy két-
szer, háromszor annyi embert tudjon foglalkoztatni, mint amennyit eddig foglalkoz-
tatott, a termelési haszon veszélyeztetése nélkül.

Az Alföld népének szociális kérdése ezek szerint 80%-ig termelési kérdés. És
itt van a dolognak nyitja. A föld nem kizárólagos magántulajdonnak tekintendő, de
bizonyos mértékben a közösségé, a nemzeté is. Az állam beleszólhat és bele is szól
abba, hogy azt a földet megműveljék, jól műveljék, sőt ezen túlmenően kell, hogy
irányítsa, esetleg korlátozza a termelést olyképen, hogy a gazda ugyanolyan haszon
mellett is az egyszerű és kényelmes művelés helyett a sokoldalú és fáradságos ter-
melésre kényszerítettessék, mert ezáltal több embernek tudunk e földön kenyeret, meg-
élhetést biztosítani.

Emberfeleslegünknek nem lehet a jövőben kivándorlási lehetősége, itt legfeljebb a
bekövetkezett vérvesztésünk visszaszívargásáról és visszavándorlásáról lehet beszélni.

2. Sok a mezőgazdasági proletár és földmunkás és alacsony az életszínvonaluk, mert

a) a tőkeszegény, erőtlenség és tartalékokkal nem rendelkező gazdaság nem tudja
a mezőgazdasági emberfelesleget foglalkoztatni,

b) a nagy vízszabályozások és ármentesítési munkálatok befejeződtek, a kül-
föld pedig a magyar földmunkászvállalkozások előtt a háború után lezárta a sorompó-
kat, így a kubikosság munka nélkül maradt,

c) azért is észlelünk állandó munkásfelesleget és munkahiányt, mert a munka-
közvetítés és a munkapiac szervezetlen.

Az életszínvonal pedig azért alacsony, mert

a) a mezőgazda a termelési költségből csak a munkabért tudja csökkenteni,
természetesen élt is vele, hiszen az elmúlt hét szűk esztendő alatt erre rá is kényszerült.

b) semmiképpen sem hajlandó a termelési hasznot megosztani a munkással és a jobb gazdasági konjunktúra bekövetkezése után sem hajlandó olyan arányban emelni a munkabért, mint ahogyan az megokolt volna,

c) a mezőgazdasági munkás az önzésnek van kiszolgáltatva; nincs rendezve a munkaadó és munkás közti jogviszony vagy ha törvényes úton meg is történt a rendezés, nem hajtották végre. Ilyen a munkabérmegállapítás, a munkáslakás kérdése,

d) a jobbágyság felszabadult, de nem egy helyen rosszabb helyzetbe került mint a múltban, mert most is a gyenge szerződő fél, erős szerződő féllel áll szemben, egyenlőtlen feltételek mellett kötik meg a szerződést, viszont az óriási munkakinálat következtében úgy leverik a munka árát, hogy saját egzisztenciájukat ássák alá. Résztes szerződési visszasságok, répvállalkozó szerződési, rétkaszálási szerződési visszasságok stb.,

e) a kubikos földmunkás is ki van szolgáltatva a munkaadó munkabérmegállapításának, éppen a munkahiány következtében.

Hogyan rendezzük és orvosoljuk ezt a kérdést?

a) Megerősítem a gazdatársadalmat a fent előadott módon, irányítom a termelést, szükség esetén bizonyos gépek leállítására kötelezem, viszont több munkás felfogadására és foglalkoztatására teszem képessé.

b) A földmunkások foglalkoztatása érdekében nagyarányú közmunkák megindítása válik szükségessé, ami különben benne van az általános kormányzati programúiban. Ezenkívül gondoskodni kell arról, hogy megnyissák a külföldi kivándorlást korlátozó sorompókat, amely esetben kubikosainkat ismét kiküldhetjük külföldre. Nemzeti jövedelmünket szaporítjuk ezáltal, ezenkívül talpraállítjuk a lerongyolódott kubikososztályt.

c) Megszervezni a munkaközvetítést és a munkapiacot és

d) csökkenteni a mezőgazdasági munkások számát anélkül, hogy eltávolítanók őket a földről, amelynek részleges haszonélvezetébe, birtokába, tulajdonába juttatjuk.

Életszínvonaluk emelését és biztosítását olyképpen eszközölhetjük, hogy rendezzük a munkaadó és munkás közti jogviszonyt. A két szerződő fél közé ugyanis belép szabályozóképpen az államhatalom és a legfontosabb kéréseket: a munkaidőt, a munkabért, az elhelyezést, a felmondást, a bánásmódot szabályozza. Egyfelől a munkás érdekében, de másfelől a munkaadó érdekében is. Az utóbbi számára különösen a munkásfegyelmet és a termelés zavartalan biztonságát kell biztosítani. Csak ilyen szabályozás mellett tudom a jelenleg birtokban lévő, tehát állásban és munkában lévő mezőgazdasági munkásréteg életszínvonalát biztosítani addig, míg később saját erejéből talpraáll.

Miért fontos ennek a kérdésnek a rendezése, tehát az agrárproletárság számának csökkentése és életszínvonalának emelése? Azért, mert két-három millió embernek sorsa, élete, jövője nem lehet közömbös, mert nem lehetnek kitagadottjai a magyar életnek. Ennek az állapotnak fenntartása nemcsak rövidlátásra vall és nemcsak szegyenletes, de fajtánkkal szemben öngyilkos megatartás is, ezenkívül az állam biztonsága szempontjából messzemenő veszedelmeket rejt. Például évi 200-300 P összjövedelme van egy mezőgazdasági munkásnak, tehát négy családtag mellett napi 20 fillér, 6-8 családtag mellett napi 10 fillér a tiszta jövedelem, amelyben benne van egy családnak napi minden szükséglete, tehát ételme, ruházkodása, fűtése, világítása, gyógykezelése stb. Ilyen állapot mellett igazán nem lehet csodálkozni azon, hogy ilyen teljesen lerongyolódott és páriasorban élő ember nem érez lelki és erkölcsi kapcsolatot a közösséggel szemben, nem tudja felfogni, miért kell sürgősen fegyvert fogni a haza

és a nemzet érdekében. A sokat emlegetett szélsőség mellett nagyon helyes itt rámutatni arra a szélsőségre is, hogy míg az egyik oldalon a 100.000 holdas hitbizomány van, a másik oldalon ott áll a napi 10-20 filléres életszükséglettel tengődő mezőgazdasági szegényember. Olyan szélsőség ez, amely méltán izgat. Ez izgató elemet, mint minden izgatást, sürgősen, gyökeresen meg kell szüntetni, ha a közbiztonságot szem előtt akarjuk tartani.

Ezt az állapotot szeretettel, megértéssel, gondoskodással meg kell szüntetni, le kell hajolni a néphez, amely érezze, hogy törődnek vele, hogy ő is valaki e közösségben, ő is tagja a nemzetnek, hogy az érdekeit ebben a közösségben megvédik, hogy érdemes ebben a közösségben élni, érte dolgozni. A honvédelem szempontjából is fontos, hogy ennek a néprétegnek a felemelése mielőbb megtörténjék.

Egyetlen nemzet sem fogja helyét megállani a létért való küzdelemben és az esetleg bekövetkező harcokban, ha az államhatalom nem gondoskodik arról, hogy a népesség minden rétege számára tisztességes, emberi megélhetést biztosítsunk.

3. Ha emberré teszem a föld művelőjét, munkását, máris megteremttem az előfeltételt a felemelkedéshez. A jobb életkörülmények között ránevelődik arra, hogy később ennek haszonélvezője, birtokosa, tulajdonosa lehessen. Ezt a folyamatot azonban céltudatosan, intézményesen elő kell segíteni jól átgondolt földreformokkal, széleskörű telepítési törvénnyel.

Csak általánosságban hivatkozom arra, hogy a földreformot és telepítést számos szempont teszi szükségessé, nemcsak a mezőgazdasági munkásság túlnagy súlya és felemelkedésének biztosítása, de ennél jóval jelentősebb szempontok, elsősorban az elv, hogy akié a föld, azé az ország. Minél több megbízható, fajtánkbeli ember kezében legyen a föld, e nemzet testének egyik alkotó eleme, annál nagyobb biztonságban élünk, annál inkább vallhatjuk az országot a magunkénak. Mi már egyszer békében végzetesen megkértünk a földbirtokreform megkezdésével és végrehajtásával. Ezt a földreformot elvégezték helyettünk az utódállamok. Ez a végzetes hiba csaknem jóvátehetetlen. A háború után minden állam igen sokat tett ezen a téren. Talán a legtöbbet Olaszország és Németország. De magyaránú telepítést és földhözjuttatást vitt véghez az utódállamok közül Jugoszlávia, Románia és Csehszlovákia is, sőt az utóbbi időben Lengyelország is figyelemreméltó birtokpolitikát folytat. E téren igen nagy feladatok várnak reánk, mi sem odázhatjuk tovább ennek a kérdésnek megoldását éppen a fontos nemzeti szempontok érvényesítése miatt sem. Ha a földbirtokreform tető alá kerül és a telepítési törvény kiszélesül, az Alföldnek a fentemlített három nagy szociális problémája megoldást nyer, mert ezáltal

- a) szaporítom a nemzetfenntartó kisgazdaosztályhoz tartozók számát,
- b) csökkentem az agrárproletárság számát,
- c) megnyitom az útját az alsó osztályok emelkedési lehetőségeinek.

Nem ide tartozik, csak mellékesen térek ki rá, hogy a földreformnak ellenzői a célbavett törvényjavaslattal szemben, a leghatalmasabb érv gyanánt azt hozzák fel, hogy a nagybirtok minden körülmények között többet termel és több munkáskezet foglalkoztat, mint a kisbirtok. Ez azonban csak akkor igaz, ha a mezőgazdasági telepesek aránylag alacsony színvonalú gabonatermelésének esete forog fenn, ellenben értékesebb termékek előállítására, magasabb színvonalú intenzív állattenyésztésre, baromfi-tenyésztésre eseteiben ennek éppen az ellenkezője igaz. Megmutatja ezt a magasabb mezőgazdasági művelésű Dánia, Hollandia és Északfranciaország birtokeloszlása, ahol az

500 ha területű birtok igen nagy birtokszámba megy. Olyan egészségtelen birtokeloszlás, mint amilyen a miénk, ma már Európában csak Angliában található, ahol viszont a mezőgazdaságnak az utóbbi évszázadban másodrendű szerep jutott.

A lényeg a földbirtokreform megoldásánál és a telepítésnél, hogy kit emeljünk fel és kinek juttassunk földet, tehát a hangsúly a helyes, a jó kiválasztáson van. Ha a munkásfelesleg csökkentése és felemelése a cél, úgy az a helyes, hogy annak adom a földet, aki

- a) fajtánkbeli és nagycsaládú,
- b) szereti a földet,
- c) érti művelését.
- d) Akiknek számát csökkenteni kell és
- e) akiknek módot kell adni a társadalmi felemelkedéshez.

Úgy gondolom, hogy ez a három probléma: a gazdatársadalom megerősítése, a mezőgazdasági és földmunkásság számának apasztása és életszínvonalának emelése, valamint ez utóbbi néposztály társadalmi és gazdasági emelkedésének lehetővé tétele felőleli és magába olvaszt minden egyéb szociális problémát, amelynek helyes, eredményes megoldásával alapján tudjuk meggyógyítani az alföldi nép baját.

Van az Alföldnek számos egyéb szociális problémája is, de ezek a problémák mind ehhez a három kérdéshez kapcsolódnak. Ilyen a közegészségügy, a gyógyítás, megelőzés, az orvosi munka, amelyet a belügyi kormányzat keretében a közegészségügyi szolgálat oly mintaszerűen lát el, hogy a külföldön is elfogadhatnák. Ez a tevékenység is helyes, de az Alföld problémájának gyökeres megoldása csak akkor képzelhető el, ha gazdasági jólétbe helyezjük a népet és ha a túlvilági boldogság mellett a nép földi megelégedéséről gondoskodunk.

Lássuk, hogyan tudunk ezzel a három problémával megbirkózni, mi kell a megvalósításukhoz.

Kell hozzá szociális összetételű törvényhozás, mely megtalálja hozzá a fedezetet. Kell szociális gondoskodástól áthatott kormányzat, s szociális, modern közigazgatás.

Mindenekelőtt új szociális közszellemre van szükségünk, amely nyomást tud gyakorolni a törvényhozásra.

Mindenkinek meg kell érteni, hogy új magyar élet megteremtésének és megszervezésének az alapjait kell sürgősen lerakni. Gazdaságosabb, boldogabb és keresztényibb magyar élet megteremtésére kell vállalkozni. Két világnak a választóvonalán élünk, a régi és új világ választóvonalán. A régi világ visszavonulóban van. Két oldalról is támadják. Az egyik oldalról a teljes megsemmisítésére és pusztítására fenekednek, a másik oldalon megjavítására és megreformálására törekszenek. A harc kimenetele nem kétséges, az új világ győzni fog és szociálisabb elgondolás lesz úrrá a földön. A régi liberális, kapitalista világrend az individualizmuson épült fel; ez a világ csak bizonyos mértékig tudott építeni és alkotni, mert az egyéni önzés és kapzsiság az egyéni szabadságot semmisítette meg. Az a világ, amely ma is az arany tetején trónol és a nyereség kedvéért hajlandó arra az oldalra szerződni, amely az ő megsemmisítésére tör, nyilván elvesztette létalapját, valójában saját sírját ássa. Az új világban a közösség gondolata, a közös életszínvonal minden téren való javítása és a szabad életlehetőségek biztosítása nyomul előtérbe. Készítsük elő ezt az átalakulást nálunk simán, okosan és céltudatosan, de a múltból mentsünk át mindent, ami jó és értékálló. A bolsevizmus, amely bizonyos területen elpusztította a régi rendet, nem tudott helyébe jobbat adni és a tömegnek, a közösségnek az életszínvonalát nem tudta emelni.

Vannak sokan, akik nem látják azt a társadalmi és gazdasági átalakulást, amelyik a világ egyik sarkától a másikig valamilyen formában jelentkezik.

Vannak sokan, akik rosszalólag bírálják az általunk szükségesnek tartott új szociálpolitika gyakorlati megvalósítását és akik velünk szemben azt vallják, hogy mindez felesleges, mert hiszen békében sem volt erre szükség.

Ezek a rövidlátó bírálók elfelejtik azonban azt, hogy éppen békében veszítettük el a háborút és hogy sok évtizedes és évszázados hibáknak és muladékoknak a felsorakozása és felhalmozódása realizálódott csupán a vesztes háborúban.

Nagyon természetes, hogy amit évszázadokon keresztül veszítettünk el, azt nem is lehet máról holnapra egyszerre és maradék nélkül visszaszerezni és nem lehet a Duna-Tisza-völgyét és a Kárpátok medencéjét egyszerre tiszta magyar étellel megtölteni.

A magyar életben gyökeres megújulásnak kell bekövetkezni, a Duna-völgyéből új magyar életnek kell kiindulni szociális tartalommal, feszülő, expanzív, duzzadó erővel, gyarapodni, gazdagodni és sokasodni kell ennek a népnek, hogy ismét kiterjeszkedhesek és kirajzoshassék a végek felé.

Minél több hold földet visszavásárolni és minél több liter magyar vért termelni! Ez a mi jövő feladatunk.

Mi új próféták nem vagyunk. Idézzük Istenben boldogult nagynevű elődönmek, Vadnay Andornak, Csongrád vármegye oly korán elhunyt főispánjának következő szavait:

„A mai kor államférfiai előtt nyitva áll a halhatatlanság útja. Aki az Alföldnek a kisembereit a pusztulástól megmenti, a sík föld magyarságának természetes szaporodását a munka útján való megélhetése által lehetővé teszi, második megváltója lesz a nemzetnek. Akadjon fel minden egyéb fejlődés, bomoljon meg a pénzügyi egyensúly, itt a magyarság megmentéséről van szó. Adjátok meg eszközeit és lehetőségeit annak, hogy az Alföld négymilliós magyarsága, ez a csodás, erős faj, a magyar életrealitásából és szorgalmából megháromszorozódjék. Mint lucernában az arankafolt, úgy terjeszkedjék ki a határszélekig minden egyéb életet magunkba olvasztva; ezért a fényes, káprázatos jövőért nincs akkora áldozat, amely nagy volna.”

Mi igyekszünk ezt az áldozatot meghozni; ezt a fényes, káprázatos jövőt szeretném utódaink számára biztosítani.